

የካቲት 24 ቀን 2003 ዓ.ም.

ዳኞች:- ተገኔ ጌታነሀ

ሐገሥ ወልዱ

ዳኝ መላኩ

ተሻገር ገ/ሥላሴ

ዓሊ መሐመድ

አመልካች :- ዳሽን ባንክ ነገረ ፈጅ ትንሳኤ ተፈራ - ቀረቡ

ተጠሪ :- ወ/ሮ ሀመልማል መኮንን ጠበቃ አቶ ተስፋዬ ታደሠ - ቀረቡ

መዝገቡ የተቀጠረው ለምርመራ ሲሆን መርምረን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

ይህ የሰበር ጉዳይ በግራ ቀኝ ከተነሣው ክርክር አንፃር በማየት በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 5 የተመለከተውን ሥነ-ሥርዓታዊ ድንጋጌ አፈፃፀምን በሚመለከት በሥር የፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት እና ጠቅላይ ፍ/ቤት የተሰጠውን ትርጉም አግባብነት ለማየት በሚል የቀረበ ነው።

የጉዳዩም መነሻ የአሁን ተጠሪ በሥር የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በክ/መ/ቁ. 126261 በአሁን አመልካች ላይ ያቀረቡት ክስ ሲሆን ይዘቱም ባጭሩ:-

ከወ/ሮ ዕዮን መኮንን በዳሽን ባንክ መሣለሚያ ቅርንጫፍ ብር 55,907.02 የተላከልኝን ገንዘብ ባንኩ ለሌላ ግለሰብ ከፍሏል። ይህም ክፍያ የሥራ ግዴታውን በአግባቡ ካለመወጣቱ የተነሣ የተፈፀመ ስለሆነ ሊከፍለኝ ይገባል የሚል ነው።

አመልካችም በተከሣሽነት ቀርቦ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 244/2/ መሠረት የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያውን በማስቀደም በዚህ ጉዳይ ወ/ሮ ዕዮን መኮንን ክስውን የድሬዳዋ የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት ገንዘቡን የመክፈል ግዴታ እንደሌለብን በመግለፅ ወስኖ አሰናብቶናል። የአሁን አመልካች ጥያቄ ከወ/ሮ ዕዮን መኮንን የመነጨ ስለሆነ አስቀድሞ ዳኝነት ባገኘው ጉዳይ ላይ ዳግመኛ ክስ ማቅረብ እንደማይቻል ፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 5 ስለተደነገገ ክሱ ውድቅ ነው የሚል ክርክር አቅርቧል።

ፍ/ቤቱም ይህንኑ ክርክር በማስረጃነት ከቀረበው ከመ/ቁጥር 23357 ፍርድ ይዘት ጋር አገናዝቦ ከመረመረ በኋላ እንደ አመልካች ክርክር አስቀድሞ ውሳኔ ባገኘ ጉዳይ ዳግመኛ የቀረበ ክስ ስለሆነ ተቀባይነት የለውም በማለት መዝገቡን ዘግቶታል።

በአኳያው ይግባኝ ሰሚው ከፍተኛ ፍ/ቤት በይግባኝ ጉዳዩን ተመልክቶ በሁለቱም መዝገቦች ያሉት ተሟጋቾች የተለያዩ ናቸው፤ የመብታቸውም ጥያቄ እራሱን የቻለ ነው እንዲሁም ጭብጡም የተለያየ በመሆኑ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 5 የተመለከተው ድንጋጌ ለዚህ ጉዳይ ተፈፃሚነት የለውም

የሚል ትርጉም ከሰጠ በኋላ በዋናው ጉዳይ ዘልቆ የአሁን አመልካች ክስ የቀረበበትን ገንዘብ ከሕጋዊ ወለድ ጋር ይክፈል ሲል ወስኗል።

ጉዳዩ በሁለተኛ የይግባኝ ደረጃ የቀረበለት የፌዴራል ጠቅላይ ፍ/ቤት አከራካሪ የሆነውን የመጀመሪያ ደረጃ መቃወሚያው ክርክርም ሆነ በዋናው ጉዳይ የተሰጠውን ውሳኔ መርምሮ በተመሳሳይ አተረጓጎም ይግባኝ ሰሚው ከፍተኛ ፍ/ቤት የሰጠውን ውሳኔ አፅንቶታል።

ይህ የሰበር ጉዳይ የቀረበውም ከፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 5 ጋር በተያያዘ በግራ ቀኝ ለተነሣው ክርክር ይግባኝ ሰሚዎች ከፍተኛ እና ጠቅላይ ፍ/ቤቶች የሰጡት ትርጉም አግባብነት በሚለው ነጥብ ላይ ግራ ቀኝን በሰበር አድምጦ አስፈላጊውን ትርጉም ለመስጠት በሚል ነው።

በዚህ ነጥብ ላይ ግራ ቀኝ በፍሬ ነገርም ሆነ ስለ ሕጉ ያቀረቡት ክርክር በሥር ፍ/ቤቶች ካቀረቡት በይዘቱ የተለየ ባለመሆኑ በዚህ ፍርድ ላይ በድጋሚ ማስፈሩ አስፈላጊ ሆኖ አላገኘነውም።

የጉዳዩ አመጣጥ እና የክርክሩ ዓይነት ከላይ ባጭሩ የመለከተው ሲሆን እኛም ጉዳዩን እንደሚከተለው መርምረናል።

እንደመረመርነውም ለዚህ የሰበር ጉዳይ መነሻ የሆነው የወ/ሮ ሀመልማል ክስ በከ/መ/ቁ. 126261 በሆነው መዝገብ ከመቅረቡ በፊት ገንዘቡን በሃዋላ ለወ/ሮ ሀመልማል መኮንን ላኩ የተባሉት ወ/ሮ ፅዮን መኮንን ይህንኑ ገንዘብ ብር 55,907.02 በሃዋላ ለወ/ሮ ሀመልማል እንዲከፍልልኝ ግዴታ ገብቶ ገንዘቡን ከተቀበለ በኋላ ለተላከለት ሰው አልከፈለም ስለዚህ ገንዘቡን ይመልስልኝ በማለት በአሁን አመልካች ላይ ክስ አቅርበው ገንዘቡን አስተላለፈ ነው የተባለው ባንክ ገንዘቡን በማስተላለፍና ለተላከለት ሰው ክፍያን በመፈፀም ረገድ ካለበት የሥራ ግዴታ አንፃር ያደረገው ተግባር ሁሉ ታይቶ ተከሣሽ ግዴታውን በመወጣት በኩል ተግባሩን በአግባቡ ፈፅሟል። ገንዘቡን የመመለስ ግዴታ የለበትም ተብሎ በመ/ቁ. 23357 ተወስኗል።

ይህ ውሳኔ ከተሰጠ ከሦስት ወር ተኩል በኋላ ደግሞ እንደገና ገንዘቡ ተላክላቸው የተባሉት የአሁን ተጠሪ ከወ/ሮ ፅዮን የተላከልኝን ብር 55,907.02 ባንኩ ለእኔ መክፈል ሲገባው ለሌላ ግለሰብ ከፍሏል ይክፈለኝ በማለት ክስ አቅርበውበታል።

በዚህም ሁለተኛ ክስ ላይ ሊነሳ የሚችለው ጭብጥ ገንዘብ አስተላለፊው በገባው ግዴታ መሠረት ገንዘቡን ለተላከለት ሰው ለመክፈል የሚጠበቅበትን ተግባር አከናውኗል ወይስ አላከናወነም? የሚለው በመሆኑና የሥር ከፍተኛ ፍ/ቤት እና ጠቅላይ ፍ/ቤት በተሳሳተ መንገድ ወደ ፍሬ ነገሩ ጉዳይ ዘልቀው በመገባታቸውም የተነሣ በግራ ቀኝ መካከል የተነሣው አከራካሪ ነጥብ ይህው ስለመሆኑ የወሳኔው ግልባጭ ያስረዳል። ስለሆነም በመ/ቁ. 23357 ሆነ በመ/ቁ. 126261 የተነሣው የፍሬ ነገርም ሆነ የሕግ ጭብጥ ተመሳሳይ ነው። ተከራካሪ ወገኖችም የተለያዩ ሰዎች ይሁን እንጂ የወ/ሮ ሀመልማል ገንዘብ የመጠየቅ መብት የሚመነጨው ከገንዘብ ላኪዋ በመሆኑና ገንዘብ ላኪዋ ባቀረቡት ክስ ረጅ ሆኖ በተገኙ ጊዜ እንዲሁም ገንዘብ ተቀባይ የፍርዱ ተጠቃሚ የሚሆኑ ወገን ናቸው። ተመሳሳይ ዳኝነት ከአንድ ተከሣሽ የሚጠይቁ ወገኖች በመፈራረቅ የተለያዩ ክስ በማቅረብ በተከሣሹ ላይ አላስፈላጊ እንግልት እንዳያደርሱ በማሰብ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕጉ በአንቀጽ 5/1/ ላይ ከተከራካሪዎቹ መብት ያገኙ ሦስተኛ ወገኖች በዚያው ነገር ሁለተኛ ክስ ለማቅረብ እንደማይችሉ ተደንግጓል። የእነዚህ ለመጀመሪያው ጉዳይ ተከራካሪ ከሆኑት ወገኖች መብት ያገኙ ሦስተኛ ወገኖች እጣ ፈንታ በመጀመሪያው የክስ ውጤት ላይ የተወሰነ ውሳኔውም ጎጂ ከሆነ

ስለአስከተለው ኃላፊነት በቅድሚያ በተከራከረው ወገን ላይ ብቻ ተወስኖ የሚቀር እንጂ ዳግመኛ ክስ በዚያው በአንድ ተከላኝ ላይ እንዲቀርብ የተፈቀደበት ሥርዓት አይደለም።

በዚህም የሕግ ይዘትና የሕጉ መሠረተ ሀሳብ መነሻ በሁለቱም ጉዳዮች በከላኝነት የተሰየሙት ወገኖች ተመሳሳይ ወገኖች እንደሆኑ የሚቆጠሩ ናቸው።

ከሁሉም በላይ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 5 የተቀመጠው ድንጋጌ ክርክሮችን ሥርዓት ባለው መንገድ እንዲመሩ በማድረግ በተቻለ ፍጥነት በአጭር ጊዜ እና በአነስተኛ ወጭ ታይተው እንዲቋጩ በማድረግ ረገድ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ የያዘውን ዓላማ ተከትሎ የተዘረጋ ሥርዓት እንደመሆኑ መጠን አንድ አስቀድሞ የተሰጠ ፍርድ ወደ ፊት ለሚነሱት ክርክሮች ያለውን ውጤት ለይቶ ደንግጓል። ይህንንም ድንጋጌ አስመልክቶ የትርጉም ጥያቄ ከተነሣ ልንሰጠው የሚገባው ትርጉም ከዚሁ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ዓላማ የራቀ ሊሆን አይገባም። ከዚህ አንጻር ለሁለቱም ጉዳዮች መነሻ የሆነው አንድ የተላከ ገንዘብ ሆኖ እያለ በሁለቱም ጉዳዮች ለተነሣው ክርክር ዕልባት ለመስጠት በጭብጥነት የተያዘው ነጥብ ባንኩ በአግባቡ የሥራ ግዴታውን ተወጥቷል ወይስ አልተወጣም? የሚለው መሆኑ እየታወቀ እና ላኪ እና ተቀባይ የሚጠይቁት ዳኝነት በይዘቱ ተመሳሳይ ሆኖ እያለ በጊዜ ቅደም ተከተል በመፈራረቅ አንድን ተከላኝ ሁለት ጊዜ በአንድ ጉዳይ በተለያዩ ፍ/ቤት በተለያዩ ጊዜ ለሙግት በሚደረግ አኳኋን የክርክሩ አንኳር ነጥብ ሲያያዝ በጭፍጫፊ የቃላት አጠቃቀም በመመራት ጉዳዩ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 5 እንደተመለከተው አስቀድሞ በፍርድ እንዳለቀ ሊቆጠር የሚችል አይደለም በሚል የተሰጠው ትርጓሜ የድንጋጌውን ይዘትም ሆነ የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ዋነኛ ዓላማን መሠረት ያደረገ ሆኖ ስላገኘነው ትርጉሙ መሠረታዊ የሥነ-ሥርዓት ሕግ ስህተት የተፈፀመበት ሆኖ ስላገኘነው የሚከተለውን ውሣኔ ሰጥተናል።

ው ሣ ኔ

1. በፌዴራል ከፍተኛ ፍ/ቤት እና በጠቅላይ ፍ/ቤት እንደቅደም ተከተሉ በክ/መ/ቁ. 74189 ጥር 25 ቀን 2001 ዓ.ም. እና በፍ/ብ/ይ/መ/ቁ. 45987 ህዳር 09 ቀን 2002 ዓ.ም. የተሰጠው ፍርድ እና ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸሯል።
2. የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍ/ቤት በክ/መ/ቁ. 126261 በ10/03/2001 ዓ.ም. የሰጠው ውሣኔ ፀንቷል።
3. በአሁን አመልካች ላይ የቀረበውና ለዚህ የሰበር ጉዳይ መነሻ የሆነው ክስ አስቀድሞ በፍርድ ባለቀ ጉዳይ ላይ ዳግመኛ የቀረበ ሆኖ ስላገኘነው ክሱ ውድቅ ነው። ውድቅ ሊሆን በሚገባው ክስ ምክንያት ብር 55,907.02 /ሃምሳ አምስት ሺህ ዘጠኝ መቶ ሰባት ብር ከዜሮ ሁለት ሣንቲም/ ይክፈል በሚለው ፍርድ ሊገደድ አይችልም። የመክፈል ኃላፊነት የለበትም ብለናል። በዚህ ሰበር ክርክር ምክንያት ለወጣ ወጭና ኪሣራ ግራ ቀኙ የየራሳቸውን ይቻሉ።

መዝገቡ ተዘግቷል።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት

/አተ